

PESTPROTOCOL

Scholen zijn verplicht om een veiligheidsplan te hebben. Een onderdeel van dit plan is het anti-pestprotocol. Hierin wordt vermeld hoe de school pestgedrag signaleert en aanpakt. Door het pestprotocol te volgen ontstaat een samenwerking tussen alle betrokkenen (leerkrachten, ouders, de gepeste, de pester en de zwijgende middengroep) om pesten te voorkomen of op te lossen. Alle direct betrokken partijen moet dit probleem erkennen.

Pesten is een systematische, psychologische, fysieke of seksuele handeling van geweld door een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer klasgenoten, die (niet langer) in staat is / zijn zichzelf te verdedigen.

Pesten heeft duidelijke kenmerken:

- het gebeurt opzettelijk;
- het is bedoeld om schade toe te brengen (fysiek, materieel of mentaal);
- er is altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen (fysiek of verbaal sterkere personen kiezen minder weerbare personen als slachtoffer);
- het gebeurt systematisch;
- het houdt niet vanzelf op, maar wordt veelal erger als er niet wordt ingegrepen;
- het is van alle tijden en komt in alle groepen en culturen voor.

Pesten is niet hetzelfde als plagen. Bij plagen gaat het veelal om incidenten waarbij er een gelijke machtsverhouding is tussen de leerlingen. Pesten heeft een negatieve invloed op het welbevinden van een leerling en staat een goede ontwikkeling van leerlingen in de weg. Ook leidt het vaak tot een gespannen/ongezellige sfeer in de groep. Pesten is structureel en brengt kinderen tot wanhoop. Het structurele karakter vraagt om echt beleid.

Pesten blijft vaak ongezien door medeleerlingen, ouders en leerkrachten. Leerlingen die gepest worden zwijgen erover. Leerlingen voelen zich vaak niet veilig genoeg om erover te praten. Ze durven de leerkracht niet in te lichten, bang om gezien te worden als zielig of als een verklikker. Leerlingen die pesten komen er ook niet voor uit en onderschatten de effecten van hun eigen gedrag. Het is daarom van belang om zich bewust te zijn van verschillende signalen die kunnen wijzen op pestgedrag in de school. **Signalen van pesten** kunnen onder andere zijn:

- altijd een bijnaam, nooit de eigen naam van een leerling noemen;
- een klasgenoot telkens de schuld van iets geven;
- briefjes doorgeven;
- beledigingen;
- opmerkingen over kleding o.i.d.;
- isoleren (buiten sluiten);
- buiten school opwachten, slaan, schoppen;
- op weg naar huis achternagaan;
- spullen afpakken, vernielen, verstoppen;
- bedreigen fysiek, verbaal en via bijvoorbeeld sociale media;
- schelden en schreeuwen tegen het slachtoffer;

- niet meer naar school willen/vaak ziek (melden);
- geen klasgenoten mee naar huis nemen;
- slechte prestaties leveren;
- concentratieproblemen;
- somber, futloos of teruggetrokken gedrag;
- lichamelijke klachten, zoals hoofdpijn of buikpijn, moeheid;
- blauwe plekken.

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: kinderen, maar ook volwassenen, verzinnen de ergste dingen om een ander te kwetsen.

Oorzaken van pesten kunnen liggen in de opvoedingssituatie, het kind zelf en ook omgevingsfactoren kunnen een rol spelen. Hieronder volgen van allen enkele voorbeelden.

- Opvoedingssituatie:
 - een problematische thuissituatie waarin de opvoeders incapabel zijn;
 - weinig aandacht van hun ouders/verzorgers, zelf hun gang kunnen gaan;
 - door hun ouders niet worden gecorrigeerd voor hun agressie;
 - gewelddadige Tv-programma's, videobanden en computerspelletjes;
 - door hun ouders fysiek worden gestraft wanneer ze iets fout doen.
- Het kind zelf:
 - buitengesloten voelen;
 - voortdurend in een niet passende rol geduwd worden;
 - voortdurend competitie met anderen willen aangaan;
 - zich minder voelen dan de rest, door onderpresteren of andere redenen;
 - psychische problemen vanuit het kind zelf;
 - ontwikkelingsachterstand;
 - sociaal-emotionele problematiek.
- Omgevingsfactoren:
 - een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt;
 - vroeger gepest door anderen een pester geworden;
 - voorbeeldgedrag van anderen zoals volwassenen;
 - de schoolpopulatie of de buurt.

Regels op NTC Luxemburg

Een leerling kan zich pas volledig ontwikkelen in een situatie waar het zich veilig weet en voelt. Het onderwijsteam bevordert de ontwikkeling van een veilig werkklimaat en een positieve sfeer in de groep en op het schoolplein. Meestal gaat dit impliciet, door middel van een positieve benadering en door wederzijds respect, waardoor alle leerlingen in staat zijn om met plezier naar school te gaan. Daarnaast zullen er ook regels en afspraken gemaakt moeten worden om een sociaal veilige omgeving systematisch te kunnen bewerkstelligen en behouden. Door deze regels en afspraken zichtbaar te maken, kunnen leerlingen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Binnen het NTC zijn preventieve gedragsregels opgesteld om ongewenst gedrag te voorkomen. Deze gedragsregels reflecteren wederzijds respect en acceptatie.

- Doe niets bij een ander wat je zelf niet wilt.
- Kom niet aan de ander als de ander dat niet wil.
- Wees vriendelijk en help waar je kunt.
- Luister naar elkaar en neem elkaar serieus.
- We noemen elkaar alleen bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
- Wanneer je kwaad bent is slaan, schoppen, krabben e.d. geen oplossing.
- Probeer eerst samen te praten en ga anders naar een leerkracht.
- Pestgedrag zoals uitlachen, negeren, buitensluiten, dreigen, stoken, dingen afpakken, wordt niet geaccepteerd.
- Maak duidelijke afspraken bij een spel en houd je daaraan.
- Als je merkt dat iemand zich niet aan deze regels houdt, meld je dat bij de leerkracht.

Naast bovenstaande algemene regels die gelden voor de gehele school, kunnen er in elke groep ook nog groepsregels vastgesteld worden door de leerkracht (en de leerlingen samen).

Stappenplan

Bij ruzies en pestgedrag gaan we als volgt te werk:

- STAP 1: Probeer er eerst zelf en samen uit te komen.
- STAP 2: Op het moment dat de leerlingen er niet zelf uitkomen (in feite als een leerling blijvend ervaart dat hij gepest wordt) heeft de gepeste leerling en zijn directe omgeving het recht en de plicht het probleem aan de leerkracht voor te leggen.
- STAP 3: De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderend gesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen/ruzies tussen dezelfde leerlingen volgt stap 4.
- STAP 4: Bij herhaaldelijke pestgedrag neemt de leerkracht gedocumenteerd actie en houdt een gesprek met de leerling(en) die pest(en) in bijzijn van de schoolleider en evt. de ouders. Het incident wordt ook in het leerlingdossier opgenomen, waarbij de toedracht duidelijk omschreven wordt. Bij een derde rapportage in het dossier worden het gehele onderwijsteam, het bestuur en de ouders (inden die nog niet eerder geïnformeerd werden) op de hoogte gebracht van het pestgedrag. Het onderwijsteam zoekt in overleg met de leerling, ouders en bestuur naar mogelijke oplossingen, die in duidelijke afspraken worden neergelegd. Uitgangspunt hierbij is dat in samenwerking met elkaar aan een bevredigende oplossing wordt gewerkt.

STAP 5: Indien er geen bevredigende oplossing gevonden kan worden of als het pestgedrag ook na duidelijke afspraken niet vermindert, kan een vertrouwenspersoon worden ingeschakeld. Hij kan bemiddelen bij het zoeken naar een oplossing, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren. Mocht er uiteindelijk geen passende oplossing gevonden worden heeft het bestuur de mogelijkheid om een leerling (tijdelijk) te schorsen.

Vijfsporenaanpak bij pesten

1. De leerkracht

Leraren hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak op school. Ook wordt van leraren verwacht dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. Zij kunnen hierbij ondersteund worden door achtergrondinformatie over het verschijnsel; de signalen en oorzaken.

De leerkracht, met ondersteuning van de schoolleider, begeleidt de pester en biedt hulp aan de gepeste leerling. Let wel; leerkrachten zijn geen professionele hulpverleners. Indien nodig zal in samenspraak met ouders en bestuur deskundige ondersteuning gezocht worden.

2. De pester

Alleen algemene maatregelen op klassikaal niveau lossen het probleem niet op. Ook de pester, het slachtoffer en de zwijgende middengroep hebben hulp nodig. Allereerst aan de pester. Dat de pester als eerste wordt genoemd, heeft niets te maken met een gebrek aan aandacht voor het slachtoffer, maar veel meer met het stellen van de juiste prioriteiten. Het is de pester die het probleem veroorzaakt, niet het slachtoffer.

Het advies is om de pester eerst de gelegenheid te bieden om zijn verhaal te vertellen en zijn "leven te beteren" alvorens zijn ouders bij de situatie te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

Een aantal tips:

- Praat met de leerling en zoek naar de reden van het pesten/ruzie maken.
- Laat de leerling inzien wat het effect van zijn gedrag is voor het slachtoffer.
- Laat de leerling excuses aanbieden.
- Laat de leerling inzien welke sterke/leuke kanten het slachtoffer heeft.
- Leer de leerling niet meteen kwaad te reageren, zich te beheersen en/of de 'stop-eerst-nadenken-houding'.
- Beloon/prijs de leerling als hij zich aan de regels/afspraken houdt en/of een andere/betere manier van reageren toont.
- Zorg voor contact tussen ouders en school om elkaar te informeren en te overleggen.
- Zorg er zonnodig voor dat de leerling deskundige hulp krijgt (sociale vaardigheidstrainingen in of buiten school).

3. De gepeste leerling

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Een aantal tips:

- Neem de leerling serieus in zijn ervaring gepest te worden.
- Toon medeleven, luister en stel vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Ga na hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij voor, tijdens en na het pesten? Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.
- Laat de leerling inzien dat je op een andere manier kunt reageren en oefen vervolgens deze andere reactie (bijvoorbeeld je niet afzonderen).
- Laat de leerling inzien waarom een andere leerling mogelijk pest.
- Ga na welke oplossing de leerling zelf wil.
- Benadruk de sterke kanten van de leerling.
- Beloon de leerling wanneer hij zich anders/beter opstelt.
- Plaats de leerling niet teveel in een uitzonderingspositie ten opzichte van de rest van de groep. Dit zou pesten weer in de hand kunnen werken.
- Zorg er zonnodig voor dat de leerling deskundige hulp krijgt (sociale vaardigheidstrainingen in of buiten school)

4. De middengroep

De zwijgende middengroep, die mogelijk bang is om zelf gepest te worden, bestaat uit vijf subgroepen:

1. De leerlingen die mee pesten, omdat ze bang voor de pester zijn.
2. De leerlingen die mee pesten, omdat ze er beter van (denken te) worden.
3. De leerlingen die niet mee pesten, maar ook niets doen om een einde te maken aan het gedrag van de pester.
4. De enkeling die niet ziet dat er in de klas wordt gepest.
5. De enkeling met een hoge sociale status in de groep die het af en toe voor het slachtoffer opneemt.

In woord en daad moet de school steeds het signaal afgeven dat pesten niet kan en dus normoverschrijdend gedrag is waartegen een ieder stelling moet nemen. Kortom, er wordt gewerkt aan een klimaat waarbij leerlingen het voor elkaar opnemen in plaats van de pesters hun gang te laten gaan. Hieronder enkele tips om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken:

- Praat met de leerlingen over pesten en over hun eigen rol daarin.
- Bespreek mogelijke oplossingen en wat de leerlingen zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Werk samen met de leerlingen aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.
- Stimuleer de leerlingen om pestsignalen te melden.

5. Ouders

Het is belangrijk om de ouders van de betrokkenen op de hoogte stellen. De leerkracht en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. Een aantal tips voor ouders:

- Ouders van gepeste leerlingen:
 - Neem het probleem van uw kind serieus.
 - Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
 - Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
 - Door positieve stimulering en bekrachtiging van gewenste/weerbaar gedrag (bijv. beloning) kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
 - Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
 - Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Ouders van pesters:
 - Neem het probleem van uw kind serieus.
 - Raak niet in paniek: elk kind kan een pester worden.
 - Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
 - Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
 - Besteed extra aandacht aan uw kind.
 - Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
 - Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
 - Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.
- Alle andere ouders:
 - Neem de gepeste leerling en zijn ouders serieus.
 - Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere leerlingen om te gaan.
 - Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
 - Geef zelf het goede voorbeeld.
 - Leer uw kind voor zichzelf en ook voor anderen op te komen.

Achtergrondinformatie

- Voor leerlingen: www.pestweb.nl
- Voor leerkrachten: www.schoolveiligheid.nl/thema/pesten-in-het-primair-onderwijs/#over-pesten
- Voor ouders: www.oudersenonderwijs.nl